

”YOU CAN FEEL THE EXHAUSTION IN THE AIR ALL AROUND”

The mood of the neoliberal university and its impact on
feminist scholars

MARIA DO MAR PEREIRA

Keywords

Academia, WGFS, neoliberalism, productivity, labour, ethnography

Summary

Science and higher education have, in many countries, undergone profound changes in recent decades, often leading to the institutionalisation of academic cultures of performativity. These cultures reconceptualise academic work as labour which must aim to achieve the highest possible productivity and profitability, and whose quality can be assessed on the basis of amount of outputs and income generated. In several contexts, these changes transformed longstanding discourses about which kinds of scholars are “excellent” and which disciplines produce valuable knowledge. In this article, I examine how the institutionalisation of performative academic cultures affects the work and lives of scholars in women’s, gender, feminist studies (WGFS), often in paradoxical ways. Drawing on an ethnography of Portuguese academia (conducted between 2008 and 2016), I show that the emphasis on productivity can create possibilities for WGFS, but also make much WGFS work impossible. Many WGFS scholars have been able to use performative academic cultures to expand the space for WGFS. At the same time, however, they are finding several epistemic activities increasingly difficult, if not impossible, to sustain – that is, reading, thinking, peer reviewing, attending academic events – due to intensifying workloads and escalating productivity expectations. This produces a mood of exhaustion, depression and alienation, particularly among women, often disproportionately saddled with the demanding pastoral work that neoliberal universities require but do not reward. I examine this mood and its impacts, arguing that the performative university is both toxic and stimulating, both destructive and seductive, for WGFS. I draw on this paradox to call for debate in WGFS about our ambivalent personal investments in work, our collective working cultures, and our collegial working relationships with each other.

Utifrån ett forskningsprojekt som tog oväntade vändningar visar artikeln hur nyliberala akademiska kulturer, med produktionskrav och ständiga mätningar och rankningar, leder till fysisk och känslomässig utmattning. Artikeln visar att detta sannolikt drabbar genusforskare på specifika sätt, då det i grunden finns ett stort engagemang och ansvar för ämnet bland forskarna.

”MAN KAN KÄNNA UTMATTNINGEN I LUFTEN”

(Sinnes)stämningen på det nyliberala universitetet och dess påverkan på feministiska forskare

MARIA DO MAR PEREIRA

När jag sitter i mitt arbetsrum en förvånansvärt regnig morgon i juni och försöker få inspiration till att börja skriva den här artikeln, försöker jag föreställa mig vem som kommer att läsa den en vacker dag. Jag undrar hur du känner dig och under vilka förhållanden du läser. Jag själv är trött och sömnig - en sen natt med arbete igår och den tunga grå himlen utanför tär på mina krafter nu på morgonen och får mig att känna mig långsam och letargisk, jag har en deadline för den här artikeln och klockan tickar. Att fästa de första meningarna på papper ger mig en ny energikick, och jag börjar känna mig mer uppåt och skriver snabbare. Massor av nya frågor dyker upp i huvudet. Jag undrar om solen skiner där du är nu, eller om utsikten utanför är snötäckt. Jag undrar om du själv också känner dig pressad av deadlines, och uttröttad av dem. Jag undrar om du läser det här långsamt, lugnt och uppmärksamt, eller jäktat ögnar igenom meningarna därför att du har begränsad tid och en obegränsad ”att-göra-lista”. Jag undrar om du lyckas koncentrera dig på läsningen, eller blir distraherad vid var och varannan mening av en tanke eller en e-post. Jag undrar om det finns tillräckligt med tid i din agenda, energi i din kropp och utrymme i din hjärna för att ingående reflektera över mina argument. (Jag hoppas, säger jag

till mig själv, att jag kommer att få tillräckligt med energi och tid idag för att faktiskt åstadkomma några argument.) På det hela taget frågar jag mig själv hur din nuvarande (sinnes)stämning och arbetsbelastning kommer att påverka din kunskapsproduktion idag, och forma den epistemiska relation som denna artikel skulle kunna skapa mellan dig, mig och andra forskare.

Den här frågan, och de här förkroppsligade erfarenheterna, är frågor som vi sällan skriver om, även om vi kanske talar om dem informellt – med kolleger eller nära och kära – varje dag. Jag har aldrig själv formellt analyserat dem, förrän de oväntat fick ett forskningsprojekt som jag ledde att spåra ur och tvingade mig att uttryckligen reflektera över dem. Den här artikeln använder urspårningen som en möjlighet att analysera arbetsförhållandena i samtida nyliberala akademiska kulturer, och ställa frågor om hur dessa förändrade förhållanden påverkar feministiska forskares liv och kroppar, och produktionen av feministisk forskning. Den börjar med att beskriva den etnografiska studie som spårade ur, kontexten som den studien utfördes i och dess nyckelbegrepp. Jag analyserar sedan hur deltagarna i studien beskriver sina erfarenheter av sitt arbete och den kollektiva (sinnes)stämningen i akademien, undersöker de effekter som båda har på akademiska kroppar, relationer och kunskapsproduktionen. Jag avslutar genom att identifiera möjligheter att omdefiniera och omforma feministiska forskares ambivalenta relationer till det akademiska arbetet.

Att vända den akademiska blicken mot akademien själv

Under åren 2008-2009 genomförde jag ett etnografiskt fältarbete i och om akademien och analyserade kvinno-, genus-, feministisk forsknings *epistemiska status*, det vill säga, i vilken utsträckning, och under vilka villkor fältets forskning erkänns uppfylla de nödvändiga kriterierna för att anses vara trovärdig och relevant kunskap, och hur dessa kriterier definieras på specifika platser, i specifika sammanhang och i vår tid (Pereira 2017). Jag var intresserad av att iaktta vardagligt akademiskt arbete och umgängesvanor för att analysera hur akademiker drar gränser för vad som räknas som ”riktig” kunskap och hur genusforskare och dess forskning placeras i relation till dessa gränser (Pereira 2017). För att genomföra denna studie utgick jag ifrån feministisk epistemologi som byggde på feministiska analyser av akademien (som Morley 2003; Evans 2004; Amancio 2005; Butterwick och Dawson 2005), Michel Foucaults arbete (2003[1976]), och forskning i kritiska naturvetenskaps- och teknikstudier (Gieryn 1999). Centralt för denna studie var begreppet epistemisk status, ett begrepp som jag utvecklade genom att artikulera tre former av analyser av den process genom vilken kunskapsanspråk och kunskapande subjekt markeras som aukto-

ritativa: a) Lorraine Codes feministiska epistemologi (1995); b) Thomas Gieryns (1999) teoretisering av vetenskapligt ”gränsarbete”; och c) Michel Foucaults begreppsliggörande av termen episteme (så som det omdefinierades i hans senare arbete) som en ”apparatur” som gör det möjligt att separera (...) det som kan från det som inte kan karakteriseras som vetenskapligt (1980: 197; se också 2003 [1976]). Likt dessa författare betraktade jag separationen och rankningen av vetenskapliga anspråk inte som en objektiv identifikation av inneboende epistemiska egenskaper, utan som pågående, kontextspecifika diskursiva och performativa prestationer (Gieryn) som producerar kunskaps- och makteffekter (Foucault) på sätt som reflekterar och reproducerar bredare sociopolitiska strukturer av ojämlikhet som tenderar att märka ”kvinnor (och andra Andra) [som] (...) ovetande” och mindre trovärdiga (Code 2006: 147).

Etnografen använde portugisisk akademi som fallstudie och innefattade 36 intervjuer med forskare, studenter och forskningsfinansiärer. Jag besökte universitet över hela landet, institutioner, arkiv, och medverkade på över 50 akademiska evenemang på olika institutioner över hela det humanistiska och samhällsvetenskapliga fältet, inklusive konferenser, student- och doktorandundervisning, förbundsmöten och kommittéer som anordnar konferenser, disputationer och bok- och tidskriftslanseringar. Liksom många andra etnografiska studier av akademien använde jag ”etnografi (...) med diskursanalytiska komponenter (...) [som metod] för att utrusta blicken att se processer av kunskapsproduktionen som ’konstruktiv’ snarare än deskriptiv” (Knorr-Cetina 1995: 141). Fältarbetsmaterialet undersöktes med en diskursanalytisk ansats, som byggde på både Foucaults begreppsliggörande av diskurs “som praktiker som systematiskt formar det objekt om vilka de talar” (2006 [1969]: 54) och beforskar de diskursiva strategier som forskare använder när de beskriver statusen på deras och andras forskningsarbete (Gilbert och Mulkay 1984). Mer om metoden och utmaningarna med att utföra etnografi i/av akademien i Pereira (2013, 2017).

Några år efter mitt första fältarbete 2008-2009 beslöt jag, medan jag höll på att skriva en bok baserad på detta projekt (Pereira 2017), att utvidga den etnografen och 2015-2016 genomförde jag uppföljningsintervjuer med tolv av mina ursprungliga intervjupersoner. Det hade gått 7 år sedan jag först satt i deras arbetsrum, vardagsrum, eller kaféer i grannskapet och frågade om deras erfarenheter av att förhandla om genusforskningens epistemiska status. Dessa mellanliggande sju år var en betydelsefull och intensiv tid för akademiker i Portugal på grund av att de medförde många förändringar, inklusive en åtstramningspolitik för högre utbildning och en fördjupad nyliberalisering av akademien. Dessa förändringar ledde till en institutionalisering i Portugal av det som jag kallar – och jag lutar

mig här mot Blackmore och Sachs (2003) och Ball (2003) – *en performativitetens akademiska kultur* (Pereira 2017).

Uppkomsten av akademiska performativitetenskulturer

Performativa akademiska kulturer har institutionaliserats under de senaste två decennierna i en rad västerländska nationer och vilar på två grundpelare. (Performativ används i artikeln både i den teoretiska betydelsen ”verklighetskonstruerande” och i den mer lexikala bemärkelsen ”produktionsinriktad”. Då ingen sådan dubbeltydighet finns i den svenska översättningen av engelskans performativ används omväxlande produktionsinriktad och performativ i texten, översättarens anmärkning) Den ena är förändrade föreställningar om akademisk verksamhet som innebär att det akademiska arbetet ska syfta till att uppnå de högsta nivåerna av produktivitet och lönsamhet, och vars kvalitet kan bedömas på grundval av antalet producerade produkter (artiklar, patent eller framgångsrika – eller nöjda – studenter) och genererad inkomst (Morley 2003; Burrows 2012; Lund 2012; Leathwood och Read 2013; Sifaki 2016). För att kontrollera individers och institutioners produktivitet (och belöna eller bestraffa dem därefter), blir det nödvändigt att upprätthålla komplexa granskings- och övervakningsstrukturer (Gill 2010; Mountz med flera 2015), vilka utgör systemets andra pelare. Dessa strukturer grundas på ytterst komplexa bibliometriska tekniker och rankingssystem, som möjliggör och legitimerar en ”kvantifierad

kontroll” av akademiskt arbete (Burrows 2012). Ett exempel är den växande betydelsen av citeringsregister, analys av impact och andra bibliometriska indikatorer i utvärderingsprocessen av individuell och kollektiv akademisk prestation (Burrows 2012). Ett drag i dessa granskingsstrukturer är att de själv genererar intensivt ytterligare arbete, eftersom forskare och institutioner tvingas att regelbundet producera rapporter, utvärderingar och målstyrda planer för att bevisa sin prestation.

Denna omstrukturering av den akademiska världen mot ökad produktivitet förvandlar kunskapsproduktionen. Den drivs tydligare av behovet att vara högst produktiv på mätbara och vinstgivande sätt som passar ihop med de dominerande kriterierna ”kvalitet” och ”excellens” (Morley 2003). Men att forska är inte nog; som Blackmore och Sachs (2003: 143) hävdar, i de marknadsinriktade utbildningssystemens symboliska system, är det viktiga att ”synas göra någonting”. Det blir nödvändigt att producera kunskap på sätt som kan användas för att skapa bilder (Blackmore och Sachs 2003) så att forskarna kan hjälpa sina institutioner att stiga i rankingarna eller dra in större inkomster.

Under det sena 2000-talet och 2010-talet blev denna akademiska performativiteteskultur institutionaliserad i Portugal, liksom i många andra europeiska länder (Stöckelová 2012). När jag först studerade den 2008-2009 identifierade jag en utmanande paradox; trots att många genusforskare var kritiska mot dess produktivitetskrav, så bidrog dess utveckling till, på vissa nivåer, fler möjligheter

för genusforskning och undervisning i genusvetenskap (Pereira 2015). Enligt de forskare jag intervjuade var förkastandet och avvisandet av genusforskningen i Portugal genomgående, offentligt, intensivt och ibland verbalt och institutionellt våldsamt, fram till början av 2000-talet. Från 2000 och framåt reducerade de dåvarande regeringarna, både den centerhögerledda och den center-vänsterledda i Portugal, finansieringen för institutioner inom högre utbildning och pressade universitet att expandera och diversifiera sina inkomster, genom att skapa nya examina. Denna ökade akademiska orientering mot lönsamhet i vetenskapligt beslutsfattande både gynnade och begränsade utvecklingen av genusforskningen. Många portugisiska genusforskare har långa publikationslistor och har goda internationella nätverk och goda erfarenheter av att säkra forskningsfinansiering och dessutom attraherade genusforskningskurser och examina studenternas intresse. Därför kunde genusforskningen anses relativt framgångsrik och lönsam i relation till de nya kriterierna för akademiskt värde och definitioner på excellens. Som ett resultat av detta blev universitetsadministrationer som tidigare hade varit fientliga mot genusforskningen gradvis (och ibland plötsligt) mer accepterande mot genusforskarens arbete och stödjande mot genusforskarna själva. Detta uppmärksammande av genusforskningens *finansiella* och *institutionella värde* (det vill säga att den kunde profiteras på när institutionerna behövde det) tycks ha fått många forskare att avhålla sig från att offentligt

ifrågasätta genusforskningens *epistemiska värde*. Således ledde institutionaliseringen av en akademisk produktivetskultur i Portugal till ett ökat offentligt erkännande av genusforskningens epistemiska status (Pereira 2015, 2017, i tryck).

När jag återkom till fältet under 2015-2016 hoppades jag kunna använda uppföljningsintervjuerna för att analysera hur stärkandet av produktivetskulturen påverkade förhandlingarna om den feministiska forskningens epistemiska status sju år efter det första fältarbetet. Inom ramen för denna avancerade produktivetsinriktning av akademiskt arbete, hade genusforskningen blivit mer eller mindre etablerad, erkänd som i stånd att producera ”riktig” kunskap? Hade de potentiella möjligheterna och utmaningarna för genusforskningsfältet som identifierats i den första studien faktiskt förverkligats? Syftet med uppföljningen var inte att öppna nya frågeställningar utan helt enkelt att uppdatera, gå tillbaka till och eventuellt revidera analysen som jag ursprungligen hade gjort. Men det var något som var annorlunda i dessa uppföljningsintervjuer, en diffus men påtaglig och omisskännlig förändring som rubbade villkoren för min analys, omvandlade mina frågor och fick mitt projekt att spåra ur.

Genusforskningens (sinnes)stämning i det performativa universitetet

Vid första anblicken verkade inte mina intervjupersoners yrkessituation ha förändrats mycket på sju år: nästan alla arbetade på samma institution och ofta på samma position. En sak var emellertid

påtagligt annorlunda: hur de *kände* sig. Från första intervjun slogs jag av, och blev ofta djupt påverkad av, hur fullständigt utmattade och djupt känslomässigt utarmade de intervjuade var. Utmattningen var påtaglig i rösternas klang. Hos somliga manifesterade det sig som en hektisk ängslan, forcerat tal som regelmässigt avbröts av egna avbrott, som om deras känsla av att ständigt ha bråttom tog sig in, och fragmenterade, deras tankar och tal. Andra talade emellertid långsamt och allvarligt, intervjuerna interfolierades av trötta suckar och missmodiga pauser, som om de hade begränsad energi till att tänka och tala. Deras pressade utmattning var också någonting som de talade känsloladdat, uttryckligen och ofta om, vilket går att se i utdragen som presenteras i denna artikel. De är hämtade från mina uppföljningsintervjuer 2015-2016 med genusforskare av olika åldrar, från olika institutioner och discipliner, alla med fasta tjänster inom den portugisiska akademien (jag lämnar inga detaljerade uppgifter om dem för att bevara deras anonymitet i denna relativt lilla, men påtagligt synliga, grupp av forskare).

Den här brutala belastningen [av ökad publiceringsproduktivitet som målet för akademiskt arbete] drev alla till fullständigt vansinne. (...) [talar snabbt] Allt folk pratar om är (...) var de har publicerats, och var de ska publiceras, och hur lite den andra personen har publicerat men jag har publicerat mer och då är jag bättre, jag menar, hör på, det här är ett sjukt klimat, okej, och det gör oss alla sjuka. Det är helt hopplöst att leva under de här förhållandena, det är ett desperat liv! Dagarna är deprimerande, förstår du? [nervöst skratt]

[Varje dag får man frågan:] hur ska vi kunna producera mer? (...) Man möter de här frågorna VAREnda dag, och man hamnar i ett tillstånd av psykologisk utmattning, och man vill ge upp, därför att det inte finns nån energi alls. (...) Jag har inte haft en riktig semester på ÅRATAL. [rösten höjs och blir mer bestämd] JAG STÅR INTE UT LÄNGRE! [paus] Du känner väl till den känslan? Känslan av att vara helt UTSLITEN, fullständigt utsliten, INTE ENS fritiden är fredad. [tystnad] Jag menar... [saktar in] Jag har bara haft [räknar upp det låga antalet lediga dagar under de senaste 18 månaderna] Det är oacceptabelt. (...) Det är helt förödande, förödande!”

Citaten ovan visar på några orsaker till detta ”*utmattningstillstånd*”. Även om vissa aspekter av dessa konkreta manifestationer är specifika för den portugisiska akademiska världen, är dessa uttryck välkända för forskare världen runt som arbetar inom performativitetens akademiska kulturer, därför att de avspeglar transnationella trender. Mina intervjupersoner talar om en mycket ökad arbets-

belastning (som ett resultat av förhöjda förväntningar på akademiska prestationer, underlåtenhet att ersätta kollegor som går i pension och nedskärning eller avskaffande av administrativt stöd på grund av budgetnedskärningar, bland andra faktorer); en svindlande snabbt växande granskningskultur, som skapar oräkneliga lager av extra administrativt arbete med att producera *"evinnerliga självutvärderingar som tar en kolossal tid att skriva"*; genomförandet av nya system för utvärdering av forskning, där mycket står på spel, inklusive resurser, anseenden och relationer; omorienteringen av akademisk praxis mot den ständigt ökande produktionen av mätbara prestationer av ett visst (inskränkt) slag; det eskalerande trycket att publicera endast och primärt på engelska (som är de intervjuades andra eller till och mer tredje språk); undervisning som blir mer och mer nedvärderat, medan forskarna och lärarna förväntas undervisa mer; erosionen av akademiska arbetsförhållanden, vidgningen av klyftan mellan fast anställda och den ofta yngre arbetsstyrkan med otrygga anställningsvillkor.

Den kombinerade effekten av dessa förändringar skapade inte bara svår fysisk och intellektuell trötthet, utan påverkade också de intervjuades känslomässiga relation till sitt arbete – deras kreativitet, passion och motivation att utföra det, deras känsla av identifiering med det, och deras uppfattning om att det är meningsfullt och värt de ökande uppoffringarna.

På mitt forskningscentrum är det krig (...) hotet att om man inte publicerar, så blir man utsparkad. (...) [suck] Hela livet har jag sagt att efter att jag pensionerats skulle jag ta på mig en emeritaroll och hänga här tills jag blev 70 år, för varför skulle jag vilja sluta? Jag tänker inte längre så. (...) Det här stället sliter ut mig, dag efter dag, och har en nedbrytande påverkan på mig. Jag trodde aldrig någonsin att jag skulle känna så här, men jag tänker nu att jag vill bli pensionerad så att allt det här kan ta slut.

Alienationen är det som verkligen trycker ner mig, man tvingas tillbringa en stor del av sin tid med utvärderingar, självutvärderingar, bevisande av än det ena eller än det andra, pappersarbete (...), oändliga granskningar, online-system för ditt och datt. (...) Den här granskningskulturen, som man måste rätta sig efter med otroligt snäva deadlines, alltid i allra sista minuten, med massor av hysteri runt omkring, och det är djupt alienerande, därför att det finns ingen kreativitet, det bidrar inte det minsta till ens växande, tänkande, förbindelse med andra, ingenting! Det är alienation, och alienation är nåt utmattande.

Detta *"tillstånd av utmattning"* och *"alienation"* är mer än bara en individuell erfarenhet. För att använda deltagarnas ord, det är ett *"sjukt klimat"* som *"gör*

oss *alla sjuka*”, och präglar den kollektiva atmosfären. Vissa är djupare påverkade av den än andra – beroende, till exempel, på deras speciella arbetsförhållanden, temperament, eller generation - men alla känner av dess effekter. Flera yngre informanter verkade till exempel mindre överraskade och störda av dessa förändringar, delvis, skulle jag säga, för att deras (eller ”vår”, jag är själv en del av denna generation) formativa socialisering ägde rum inom denna performativa akademiska kultur. Således, att begripliggöra sitt arbete och organisera sina yrkesliv genom denna kulturs villkor tycks komma mer ”naturligt” för dem. Men alla forskare, yngre, såväl som mer seniora, upplevde de skadliga effekterna av den. Det gemensamma i dessa känslor av fysisk utmattning, intellektuell utarmning och känslomässig nedstämdhet beskrivs övertygande i detta utdrag:

Jag är mycket kritisk mot förändringarna i den akademiska världen de senaste åren. (...) De har påverkat folk i deras väsens djupaste, innersta kärna, för plötsligt var det som stod på spel en idé om akademiska meriter som inte passade ihop med det som folk såg som meriter. (...) Det här har verkligen påverkat folks liv.

MMP: Andra jag har intervjuat säger att de märker en viss, hur ska jag säga, inte depression för det är kanske ett mycket starkt ord, men en känsla, ett tillstånd av...

Men du kan säga depression, för det är exakt vad det är. (...) Akademikers psykiska hälsa har påverkats, man märker det klart varje dag runt omkring en (...) folk är mer oroliga, deprimerade, kan hantera frustration sämre, de har fysiska hälsoproblem, kronisk smärta, de behöver medicinering för att kunna sova. (...) Man interagerar med folk och det är tydligt att de är vid yttersta gränsen av sin kraft, gränsen för sin förmåga, de släpar sig fram. (...) Folk har en ständig känsla av att de springer, springer, vet inte riktigt vart, förstår du? (...) Det påverkar atmosfären, påverkar folks önskan att vara tillsammans, utmattningen blir så djupt förankrad och det är allmänt känt, man kan faktiskt känna det i luften runt omkring en.

Det är talande att mitt inlägg i detta utdrag, hur jag ansträngde mig för att hitta ett sätt att beskriva ”saken” som jag själv och andra lagt märke till i den portugisiska akademien, någonting diffust men omisskännligt, personligt men allmänt känt, att *”man kan faktiskt känna (...) i luften runt omkring en”*. ”Saken” vi lagt märke till, var förvisso en uppsättning känslor, ett uttryck som jag, liksom Cvetkovich (2012: 4), begreppsliggör på ett ”avsiktligt oprecist [sätt, som]

behåller tvetydigheten mellan känslor som förkroppsligade förnimmelser och känslor som psykiska eller kognitiva erfarenheter". Men vi tenderar att förstå känslor som individuella förnimmelser eller erfarenheter placerade i kropp och själ, snarare än "i luften runt omkring en". Och ändå är "depressionen" genererad av de akademiska performativitetetskulturerna, en kollektiv gemensam och smittsam känsla. Som Cvetkovich (2012) hävdar, är depression en "offentlig känsla", som kan betraktas som en epidemi på "det korporativa universitetet", där de som arbetar förväntas "leva med (...) ibland omöjliga förhållanden i en kultur som säger att du bara är så bra som det du producerar" (2012: 18f).

Jag tycker det är nyttigt att tänka på dessa offentliga känslor, både personliga och kollektiva, båda "förkroppsligade" och "psykiska och kognitiva" (Cvetkovich 2012), både materiella (känt "i fysiska hälsoproblem, kronisk smärta", utmattning) och förändligade (känt "i luften"), som en (sinnes)stämning. Att fokusera på en (sinnes)stämning är att försöka beskriva någonting som ofta undgår beskrivning, som i min ansträngning i utdraget ovan, att sätta ord på "en känsla, ett tillstånd". En (sinnes)stämning är, som Felski och Fraiman (2012: v) hävdar, omslutande, vag, diffus, dimmig och oberörbar, den "dröjer, stannar kvar, slår sig ned, hopar sig, hänger kvar", till skillnad, till exempel, från känslor, som tenderar att vara mer intensiva och övergående.

I sista hand är (sinnes)stämningar gemensamma och kollektiva. Eftersom de finns både inom och bortom oss, "över-

allt och ingenstans", "överbryggar och smörjer" (sinnes)stämningar "relationer mellan skenbart separata enheter: jaget och andra" (Felski och Fraiman 2012: xii). Som sådana kan de förbinda oss med dem runt omkring oss – eller åtminstone vissa av dem (Ahmed 2014) – på intensiva men undanglidande sätt: "vi är insvepta eller angripna av en (sinnes)stämning" (Felski och Fraiman 2012: vii). (Sinnes)stämningen "är som vädret" (Felski och Fraiman 2012: v), "existerar som en atmosfär" (Highmore och Taylor 2014: 8) som påverkar oss på outplånliga men nästan omärkliga sätt - mycket likt den tunga grå himlen utanför mitt fönster idag, som får mig att känna mig inåtvänd och letargisk.

Att producera feministisk forskning i ett "sjukt [akademiskt] klimat"

Det var detta "sjuka klimat", en (sinnes)stämning av utmattning och alienation som "gör oss alla sjuka", som fick mitt forskningsprojekt att spåra ur. (Sinnes)stämningen var så dominerande i vissa intervjuer att det blev omöjligt att fortsätta att fokusera på forskningsfrågorna som lett till dessa uppföljningsintervjuer. För många av intervjupersonerna tycktes det inte vara någon idé att diskutera den epistemiska statusen i kunskapen de producerade när de kände att de inte hade förutsättningarna att faktiskt, i första hand, producera kunskap. Många av dem kände verkligen att flera av de vetenskapande verksamheterna höll på att bli allt svårare, om inte omöjliga, att upprätthålla i den performativa akademiska kultur som karaktäriseras av ökad tidspress och obe-

vekliga förväntningar på produktivitet. *Läsning* var en av dessa verksamheter; deltagarna kände sig pressade att skriva mer, men kände att de hade mindre tid att faktiskt läsa andras arbeten.

Självklart har jag inte under nuvarande förhållanden tid att uppdatera mina kunskaper och läsa det som skrivs. (...) Med pressen jag har på mig för tillfället, prioriterar jag inte att läsa andras arbeten, jag kan bara inte göra det, det finns inte en chans att få in det, även om plågar mig att säga det.

Jag kan inte sitta och läsa, jag önskar jag kunde det! Men det är likadant för alla mina kolleger (...). Om nån skickar nånting till mig, 'Läs det här, jag tror du skulle gilla det', eller 'Jag har skrivit det här, det skulle vara jättebra att få din kommentar, fullständig panik, det är de värsta e-mejlerna, när nån skickar mig nånting att läsa, för det finns ingen tid [att läsa], det finns det verkligen inte!

Att tänka är en annan verksamhet som de intervjuade tycker är svårare att avsätta tid till.

Att producera i den hastigheten (...) som krävs, då har man inte tid att tänka lika mycket och lika djupt, man måste vara mycket mer återhållsam med hur långt man utvecklar sina idéer och sin analys, (...) och det är svårt och ytterst alienerande att arbeta på det viset. (...) Till och med när vi lyckas producera arbete, känner vi oss ofta inte särskilt entusiastiska över det som vi producerat, för man vet man jäktade på det, och hade egentligen inte tid att riktigt tänka på det.

I ett klimat där det finns föga tid att *läsa* och *tänka*, är det inte förvånande att forskare tycker det är svårt att också upprätthålla flera andra, mer kollektiva, verksamheter. De intervjuade förklarar att det blir allt besvärligare att organisera och bevista akademiska arrangemang och att träffa, och debattera med, andra kolleger.

Jag har några intressanta arrangemangsidéer (...) men sedan får utmattningen mig att tänka 'oj, nej, att organisera det är för mycket jobb. Det är för mycket, jag orkar inte'.

Folk har inga förutsättningar att träffas, tid att prata med varandra (...) Alla är så upptagna, så varenda en sitter i sitt egna lilla hörn, och fokuserar på sin egen lilla uppgift, och ingen diskuterar nånting! Nu är folk begravnade i sitt eget lilla hål, för de är så trötta och överhopade. (...)

På grund av den här utspridningen och individualiseringen, den här utmattningen, de här byråkratiska kraven (...) och kraven på produktivitet. Vi har inte tid att träffas, och det betyder att vi inte diskuterar kunskapen vi producerar. Det kan kanske se ut som att saker och ting går sin gilla gång, men sanningen är att bristen på möten och diskussion försvagar allt vi gör.

Klimatet påverkar också verksamheten och tillväxten vid många av genusforskningens institutioner. En forskare som var engagerad i att sköta ett genusvetenskapligt utbildningsprogram förklarar:

Det är omöjligt att anordna ett möte [för gruppen engagerad i programmet](...) Det här gör det otroligt svårt att utveckla strategier (...) men det är en sak som inte kan göras av en person, det måste var ett lärarlag, och vi kämpar för att få igång lärarlaget, på grund av vår orimliga arbetsbelastning.

Det interagerande, kollektiva och kollegiala arbetet som dessa forskare kämpar för att göra är inte en frivillig extraaktivitet. Ett forskningsfält kan inte överleva och frodas om dess forskare inte har de nödvändiga förutsättningarna – inklusive tid, energi, uthållighet, motivation, intellektuell och känslomässig vitalitet – att läsa, ta del av recensioner och artiklar, debattera varandras arbete, gå på arrangemang, samverka kring partnerskap, träffas för att diskutera strategier, organisera konferenser, driva professionsförbund, och sköta tidskrifter. Dessa verksamheter, strukturer och organisationer är det som utgör och upprätthåller ett fält, och ger mening och resonans åt den kunskap forskare producerar individuellt. I den meningen är genusforskningen mer än bara summan av varje enskild forskares verksamheter och prestationer. Det är också, och centralt, det fältskapande arbete de gör tillsammans. Det arbetet erkänns emellertid inte generellt och ger ingen ersättning inom det performativa universitetet. För många genusforskare är det någonting de gör ”mellan raderna” i den akademiska världen, på kvällarna, med en formulering hämtad från medlemmarna av den portugisiska genusforskningsgruppen NIGEF (Fernandes 2008: 89). Detta skapar särskilda utmaningar för genusforskningen, särskilt i de länder där den är osäkert institutionaliserad och mindre välfinansierad och sålunda kräver ett mer alert, ihärdigt och mödosamt fältskapande.

En giftig men förförisak akademisk kultur: produktivitetens paradoxer

Som Gill och Donaghue (2016: 91) förutspådde i sin analys av den ”djupa kris som [för närvarande] påverkar universitet” över hela världen, det som jag mötte i mitt uppföljningsarbete var en grupp ”människor ansträngda till bristningsgränsen”

påverkade av en stämning av fysisk utmattning, intellektuell utarmning och känslomässig nedslagenhet så signifikant att det skulle kunna beskrivas som en ”psykosocial och somatisk katastrof”. Eftersom katastrofen ”hämmar delning och utbyte” (2016: 93), får den obestridliga epistemiska konsekvenser. Som Davies och Petersen (2005) hävdar, kan ”kunskapsekonomins” logik faktiskt underminera och omintetgöra själva produktionen av kunskap. Både deras och min forskning visar att:

Nyliberalismen nya subjekt omvandlar sig själva för att i bästa fall producera de önskade produkterna (...). Fokus på slutprodukten utsätter dem för risken att förlora förmågan att uppfylla (eller *ens att känna*) lusten att utföra detta betydelsefulla, kreativa eller kritiskt intellektuella arbete. (2005: 78, min emfas)

Det är vanligt att betrakta dessa känslor – av utmattning, alienation, överbelastning – som personliga krämpor (om inte misslyckanden) att diskuteras privat och skötas om individuellt (Gill och Donaghue 2016; Pereira 2016). Men om denna akademiska kultur underminerar vår förmåga att ”uppfylla” och ”känna” lusten att producera ”signifikant, kreativ eller kritisk” forskning (Davies och Perersen 2005: 78) – och även att bry oss om oss själva, våra kollegor och våra sammanhang bortom akademien (Lynch 2010; Pereira 2016) – då måste vi konfrontera den kollektivt. Om performativa akademiska kulturer erkänner epistemisk status i produktiv genusforskning, men producerar ett genusforskningssamhälle där så många forskare är för trötta och jäktade för att kunna läsa varandras arbeten ordentligt, utföra kollegial granskning, läsa recensioner, träffas, diskutera, planera, gå på arrangemang, driva förbund och tidskrifter, då står vi inför ett annat odjur. Huvudutmaningen är kanske inte längre hur man ska förhandla om genusforskningens epistemiska status, utan någonting ännu mer grundläggande och fundamentalt: hur man ska garantera att vi har de arbets- (och levnads-) förhållanden som krävs för att kunna, individuellt och kollektivt, utföra det ”signifikanta, kreativa och kritiska arbetet” (Davies och Perersen 2005: 78) i första hand, både inom och bortom dem performativa akademien.

Att mobilisera debatt och handling i förhållande till denna ”psykosociala och somatiska katastrof” (Gill och Donaghue 2016: 91) och dess påverkan på genusforskningen är angelägna uppgifter. Det är emellertid också oerhört svårt, därför att på många sätt bär och sprider denna (sinnes)stämning fröet till sin egen reproduktion. Som Cvetkovich skriver, den ”allmänna känslan” av ”depression” som formar livet i den samtida akademiska världen håller ”folk tysta, uttröttade, och för förlamade för att verkligen lägga märke till källorna till sitt elände”; det är en ”form av bio-makt som (...) [verkar] försåtligt genom att få folk att känna sig

små, värdelösa, hopplösa, (...) som formar deras sinnen och liv och krymper dem så småningom till förtvivlan och hopplöshet” (2012: 12f; se också Sifaki 2016). Utmattade och överhopade av sin ökande arbetsbelastning och oroliga för hur ”efter” de är i sitt arbete, sveps akademiker in i en vanebildande och åderlåtande cykel av sysselsattethet (Ross 2015). Den cykeln (re)producerar känslan av att de inte har tid, eller energi, att kliva av från, fundera över, och försöka att förändra det performativa universitetet. Impulsen är istället hos många akademiker att dyka ännu djupare ner i arbete för att ”hinna ifatt” (Pereira 2016), i sökandet efter den svårfångade känslan av lugn, belåtenhet och tillfredsställelse som de hoppas väntar dem när e-postens inkorg är tömd och att-göra-listan är tom. När inkorgen eller att-göra-listan är fulla, och kroppen och sinnet är utmattade, kan det kännas omöjligt att lägga till någonting ytterligare till sin dag – även om detta ”någonting” är en ansträngning att motstå inkorgen, knöla ihop att-göra-listan, sköta om kroppen eller låta sinnet vila. Stämningen av utarmning och överhopning är så förlamande att de underminerar förmågan att stå emot och bekämpa de strukturer som genererar dem.

Att debattera denna ”psykosociala och somatiska katastrof” (Gill och Donaghu 2016: 91) är utmanande också av andra skäl: eftersom genusforskarens relationer till sina intensiva arbetsbördor inte enbart är negativa och repressiva; utan komplexa, nyanserade och ambivalenta. Det prestationsinriktade universitetet är utan tvekan giftigt (Gill 2010), men det är också förföriskt (Fahlgren med flera 2016).

Det utger sig för att erbjuda genusforskare möjligheter att kringgå och kortsluta tidigare befästa epistemiska ojämlikheter. Till skillnad från många traditionella akademiska regimer, som är explicit aggressiva i sina sexistiska avståndstaganden från genusforskningen, lovar det prestationsinriktade universitetet – åtminstone delvis – erkännande och stöd, ”*så länge de producerar och fortsätter producera*”, som en av de jag intervjuade formulerade det 2008-2009. Detta erbjuder ofta ett bemäktigande, även om delvis illusorisk, och en känsla av kontroll. Som en annan informant förklarade, ”*om vi producerar så mycket, ofta mer än [våra icke-genusforskande kollegor] så måste de ’stå ut med oss’*”. Hey (2001: 80) skriver ”[v]i hoppas att om vi bara arbetar hårdare, producerar mer, publicerar mer, åker på fler konferenser, uppnår mer, kort sagt ’utför mer’, så kommer vi så småningom att komma ’fram’”.

Att vara produktiv är förföriskt för genusforskare också av en annan anledning: det är lätt förena med våra existerande bevekelsegrunder, begär, engagemang och breda epistemiskt-politiska projekt. Enligt Gill (2010: 241) är ”akademiker, på många sätt, modell-nyliberala subjekt (...). Akademiker som redan är predisponerade att ’arbeta hårt’ och ’göra bra ifrån sig’ sammanfaller perfekt med dess krav på autonoma, själv-motiverande, ansvarstagande subjekt” (se också Sifaki 2016). Genusforskarens disposition sammanfaller ännu mer perfekt med dessa krav än för akademiker generellt. Detta eftersom många ser sitt arbete (forskningen, offentligt engagemang, samverkan, undervis-

ning, service för studenter) som interventioner i och för världen (hooks 1994; Alvanoudi 2009), och som ett personligt ansvar för ett bredare samhällsförändrande projekt, ofta också som grundläggande för sin förståelse av sig själva och sina relationer till andra. Som Skeggs (2008: 680) skriver, ”genusforskningen befolkas av [kvinnor som] aldrig talar om sitt arbete som ett jobb, utan som ett kall eller ett politiskt/moraliskt projekt”.

Vidare, när genusforskningen är prekärt institutionaliserad tenderar anställningsmöjligheterna bli än mer begränsade än i andra fält. Under dessa svåra omständigheter kan produktivitet bli en livlina för en själv och ett ansvarstagande gentemot andra. En senior genusforskare som jag intervjuade förklarade att hon inte behöver vara så produktiv som hon är, men att skriva forskningsansökningar är det enda sättet som hon kan säkra sina studenter och kollegor inkomster inom fältet. Som Davis (2011: 116) skriver, ”de flesta av oss känner djupt för våra studenter, våra discipliner och de projekt vi genomför. Vi gör antagligen alla mer än vi får betalt för, eftersom vi, trots allt, älskar det vi gör och rättfärdigt känner oss privilegierade för att vi får göra det”. Om våra publikationer och andra professionella aktiviteter kan förändra samhället, inspirera och hjälpa andra, ge dem jobb och lön, liksom forma policys, praktiker och representation, då verkar det önskvärt och givande att försöka producera så mycket vi kan. Och ändå, i det produktionsinriktade universitetet får denna annars berömvärda och fruktbara ”predisposition” ytterst problematiska följder.

Åderlätning eller bemäktigande? Kollegialt arbete i individualistiska tider

Några av de problematiska implikationerna av genusforskarnas hårda arbete blir särskilt tydligt om vi jämför de berättelser om utmattning som deltagarna i studien från 2008-2009 uttryckte med de från 2015-2016. I den första omgången intervjuer, är deltagarna redan trötta, utslitna av det som jag kallade ”det svåra och vanskliga arbetet med att upprätthålla genusforskningen” (Pereira 2017). Men vid den tiden omtalades trötthet med ett annat språk och upplevdes som en annan (sinnes)stämning.

Vi är trötta på att vara kompetenta!

Den här ansträngningen (...) att göra samma sak varje dag, det är verkligen utmattande (...). Vi måste alltid kolla allting (...) för att se om vi är inkluderade.

Utmattningen 2008-2009 uttrycktes, vill jag hävda, som en uppbragt, arg och självhävande känsla som delades av en upprörd gemenskap (lägg märke till

förkärleken för ”vi” som föremål för påstådd utmattning) som bekämpar eller utmanar (fast inte alltid i samarbete) en gemensam motståndare. Fast några av de intervjuade personerna erkände att de kände sig uttömda och missmodiga så var det något energiskt, stridslystet och entusiastiskt i (sinnes)stämningen. Den grundades på en bestämd känsla av rättmätighet, en eldande tro på behovet av att fortsätta kämpa och göra motstånd, och en stärkande kollektiv känsla, där allt tycktes uppliva talaren och publiken (inklusive mig själv). Det fanns ingen märkbar stämning av att den ofta citerade utmattningen på något sätt var symtom på personlig svaghet eller ett tecken på personligt misslyckande; tvärtom symboliserade den utmattningen storleken och vildsintheten i oppositionen mot genusforskningen och framhävde angelägenheten och värdet av fortsatt genusforskningsarbete, och gav på så sätt forskare (inklusive mig) en förnyad och förnyande stämning av individuella och kollektiva mål.

Utmattningen 2015-2016 är annorlunda på subtila men signifikanta sätt. De intervjuade medger att ingen riktigt borde klara av denna omöjliga arbetsbelastning. Många längtade emellertid eller strävade efter att bli ”bättre” på att klara av det, och det finns en underförstådd stämning av att deras kamp mot denna arbetsbelastning utgör, i viss utsträckning, en individuell begränsning och besvikelse. Utmattningen 2015-2016 är därför en mer melankolisk, självrannsakande och förlamande utmattning, olik den rättmätiga, självhävdande och entusiastiska utmattningen sju år tidigare. Även om de intervjuade uttryckligen erkänner utmattningens kollektiva natur, upplever de den som en mer personlig känsla. Andra – kollegor, studenter – förs ofta fram som källor till ytterligare anspråk som hotar att omkullkasta den egna individuella kampen att klara av arbetet och uppfylla krav och deadlines. Detta gör utmattningen 2015-2016 mer isolerad och isolerande, mer individualiserad och individualiserande, mer inåtblickande och lättretlig.

Denna andra sortens utmattning, 2015-2016, liknar sådant som har rapporterats av forskare runt om i hela världen (Butterwick och Dawson 2005; Gill 2010; Cvetkovich 2012; Leathwood och Read 2013; Mountz med flera 2015; Gill och Donaghue 2016; Sifaki 2016; Wänggren med flera 2017) om de känslomässiga, intellektuella och fysiska effekterna av att vistas i en ”skadlig”, ”bestraffande” och skuldbeläggande (Sifaki 2016) performativ akademisk kultur som ”omintetgör (...) (kollektivt) motstånd” (Davies och Petersen 2005). Här finns också ett eko från Sifaki (2016: 116) att i ett ”landskap av konkurrensförhöjande ledningsbeslut, får denna känsla av skam [när man ’misslyckas’ med att nå idealet för hög akademisk produktivitet] en att undvika kontakt med andra, som en (...) överlevnadsstrategi”. Det kollektiva blir åderlåtande, snarare än stimulerande. Det är inte förvånande då, att många av mina inter-

vjupersoner säger att de kräver ledighet, tystnad, semestrar, tid ensam.

Att vända sig bort ifrån, och mot, andra

När man känner sig överhopad av kravet att alltid producera *mer, bättre, snabbare*, kan det hjälpa att vända sig inåt och isolera sig för att åstadkomma produktivt arbete som kanske (temporärt) dämpar ens oro. Att vända sig inåt och bort för att fokusera på sina egna idéer och skrivande, kan faktiskt vara utomordentligt angenämt och stärkande för forskare som är kvinnor eller *people of colour*, som så ofta förväntas ta hand om andra på sina institutioner och är oproportionerligt belastade med det krävande modrande arbetet som universiteten behöver men inte belönar (Morley 2003; Lynch 2010; Mountz med flera 2015; Wånggren med flera 2017). Att investera i vårt individuella ”signifikanta, kreativa [och] kritiska arbete” (Davies och Petersen 2005: 78) är naturligtvis också viktigt för utvecklingen av genusforskningen. Men som jag har hävdad här, är genusforskningen mer än summan av våra individuella prestationer och kan inte reduceras till dem, hur utmärkta och talrika de än kan vara. Att skapa och upprätthålla ett forskningsfält kräver också att vi vänder oss mot andra och deltar i de kollegiala verksamheterna (läsa, lyssna, bevista, recensera, organisera, ogilla, nätverka, driva, leda, välkomna, introducera, stödja, handleda, debattera, träffas, planera, kollegialt granska) vilket är det första som offras när tid, energi och tålmod är begränsade, som är fallet på det prestationsinriktade universitetet.

Detta kollegiala arbete genererar rikare kunskap och ett starkare fält. Det har också en annan avgörande fördel: det är bästa sättet att bekämpa det nyliberala universitetets ontologi av individualism och distansrandets etik (Kasic’ 2016) och motstå dess sjuka klimat av individualistisk performativitet (Mountz med flera 2015; Liinason och Grenz 2016; Wånggren med flera 2017). När performativitetens produktionsinriktade logik är djupt befäst i institutionslivet, blir det mycket lätt inkorporerat som en del av forskarnas självkänsla, deras arbete, och relationer till andra (Davies och Petersen 2005; Fahlgren med flera 2016; Sifaki 2016). Detta gör det utomordentligt svårt att ”spela med i produktivitetsspelet”, till och med för subversiva och frigörande syften, utan att internalisera och reproducera åtminstone några av lekens förutsättningar och regler (Fahlgren med flera 2016; Wånggren med flera 2017). Vi slutar ofta med att ovetande norma-

När performativitetens produktionsinriktade logik är djupt befäst i institutionslivet, blir det mycket lätt inkorporerat som en del av forskarnas självkänsla, deras arbete, och relationer till andra.

lisera en ständigt försvinnande horisonts produktivitet och en funktionsnormativ akademisk kultur som stänger ute forskare och studenter som inte kan upprätthålla

dessa produktivitetsnivåer (Vihlman 2009; Mountz med flera 2015; Berg och Seeber 2016) Vi slutar ofta ”utmattade, stressade, överbelastade, (...) oroliga” (Gill 2010: 229) och ”ontologiskt otrygga: osäkra om vi gör tillräckligt, gör det rätta, gör lika mycket som andra, eller lika bra som andra, söker ständigt att bli bättre, att bli excellenta” (Ball 2003: 220). Detta individualiserande ontologiska otrygghetsskapande blir en del av den akademiska världens (sinnes)stämning, och följaktligen påverkar det – det vill säga producerar effekter och affekter i oss – även om vi är kritiska mot det.

”Att vara sömnlös kommer inte att ändra på saker och ting men att tala om det kanske gör det”

En av feminismens äldsta och viktigaste läxa är detta, att framställa personliga problem som politiska frågor kan avbryta normaliseringen av status quo, därför att det framhäver att ”problemet” inte ligger hos individen (Pereira 2012; Mountz med flera 2015; Gill och Donaghue 2016; Pereira 2016), utan i ojämlika strukturer kan detta omformas. Detta kan vara svårt att göra i en individualiserad och pressad akademisk kultur, där vi sällan har utrymme och tid att dra oss tillbaka från vardagens maniska rytm och ifrågasätta våra arbets- och levnadsförhållanden. Det är precis det utrymmet och den tiden som kan hjälpa oss att inse och komma ihåg att olika akademiska kulturer, och olika (sinnes)stämmningar, är möjliga; detta, att skapa sådana utrymmen och tider är helt avgörande.

I vår vardagliga verksamhet måste vi utmana den akademiska världens ”snabbhetskultur” (Berg och Seeber 2016), avvisa glorifieringen och normaliseringen av intensivt arbete och motstå (den ofta självpåtagna) pressen att alltid utnyttja arbetstiden och endast göra ”produktiva” saker (Mountz med flera 2015). Vi måste skapa stödjande miljöer på våra institutioner för att ”tala om det” (Acker och Armenti 2004: 21) och tillfällen att arbeta och interagera med andra på ”långsamma” sätt (Mountz med flera 2015; Berg och Seeber 2016;) för att ”göra en ny föreställning om och kalibrering av arbete både önskvärd och möjlig” (Mountz med flera 2015: 1249). Detta kan till exempel innebära att införa träffar var fjortonde dag eller varje månad över lunch eller kaffe, där kollegor kan reflektera över de skadliga effekterna av dessa arbetsförhållanden, erbjuda kamratstöd, och diskutera motståndsstrategier. Men sådana samtal kan inte begränsas till ”säkra” informella utrymmen för ”småprat” (Wånggren med flera 2017). I våra formella interaktioner med kolleger, prefekter och studenter, måste vi offentligt och regelmässigt framhäva det ohållbara i performativa förväntningar på produktivitet (Mountz med flera 2015), och ge uttryck för betydelsen av ett mer hållbart liv inom och bortom den akademiska världen. Det är lätt att avfärda den sortens prat som ineffektivt gnäll, eller som potentiellt riskabelt blottande

av ens egen svaghet och oförmåga att ”hålla takten”. Men att framhäva dessa problem är viktigt därför att det avnormaliserar produktivetsförväntningar och krossar illusionen av att performativitet är, och alltid kommer att vara, det akademiska arbetes natur.

Att göra detta är naturligtvis inte lätt. Det är på många sätt en strategi endast, eller främst, tillgänglig för de privilegierade, de som redan har ett fast arbete, garanterad inkomst, en rad av möjligheter och statusen att kunna offentligt tillstå att de kämpar mot performativa akademiska kulturer. Det är svårt också därför att vi är insnärjda i just de processer som vi kritiserar (Fahlgren med flera 2016; Sifaki 2016; Wånggren med flera 2017). Denna artikel visar ett klart exempel på det. Jag skrev den för att hjälpa till med att förändra våra individuella och kollektiva investeringar i det performativa universitetets produktivetsnormer, men denna internationella publicering kommer förbättra mitt CV och höja min produktivitet för i år. Jag skrev den för att hävda att vi inte borde bedöma oss själva på grundval av vår produktivitet eller se andra som ett hinder för denna produktivitet. När jag skriver detta vid dagens slut, känner jag mig emellertid irriterad över mig själv för att jag har varit mindre effektiv än jag hade hoppats, och lite sur på de människor – kollegor, studenter, min syster, mitt lilla barn, min egen trötta kropp – som sänkte min produktivitet genom att kräva uppmärksamhet eller behöva omsorg.

Ironin i denna inkonsekvens har verkligen inte gått mig förbi, jag vill hävda att det visar på viktiga saker. Det visar att dessa tankemönster och arbetspraxis är djupt förankrade i oss, och i genusforskningsfältet. Det antyder att det är nödvändigt att ha en riktig debatt om dessa tankemönster och arbetspraxis, de människor de utesluter, de saker de förstör och de förföriska, perversa njutningar (Hey 2004) de genererar. Det visar att vi inte kan ändra dessa (sinnes)stämningar, tankemönster och arbetspraxis ensamma eller överlämna arbetet åt andra. Det måste vara en planerad och organiserad kollektiv satsning (i koalitioner av tillsvidareanställda, tillfälligt anställda och arbetslösa akademiker, yngre och äldre forskare och lärare, kollegor från olika discipliner och institutioner), det borde bli en integrerad del av genusforskningens kultur internationellt, och vi måste proaktivt stödja varandra i att vidmakthålla dessa satsningar i vår individuella verksamhet, varje dag. Vi måste naturligtvis också engagera oss i brett kollektivt politiskt arbete, genom fackförbund, lokala kampanjer, eller nationella (och internationella) aktiviströrelser, förena oss med andra som arbetar för att förbättra villkoren för vår samtids arbete och försvara högre utbildning och välfärdsstaten från nedskärningar och kommersialisering.

På en mer personlig nivå vill jag hävda att inkonsekvensen mellan min arbets-

praxis och fältets epistemisk-politiska mål demonstrerar att det är hög tid för mig att sätta punkt för mitt skrivande, avsluta denna artikel och återgå till min familj, vänner och kolleger. Vad beträffar dig... Varför läser du fortfarande? Läggbort den här artikeln, och tillbringa resten av dagen med att engagera dig i andra och vara skamlöst och härligt icke-produktiv. Vem vet vad som skulle kunna hända om du, och vi alla, gjorde det oftare?

Översättning från engelska av Britt Ahlgren och Kajsa Widegren

TACK

Jag vill tacka alla deltagare i studien för att så generöst ha delat med sig av sin tid och sina erfarenheter, samt Lena Wånggren, Carolyn Pedwell och Emily Henderson för inspiration. Jag vill också tacka Kerstin Alnebratt och Kajsa Widegren för att de har uppmuntrat mig att skriva denna artikel och stöttat mig i processen, samt två anonyma granskare för deras perceptiva och konstruktiva kommentarer.

Referenser

- Acker, Sandra och Armenti, Carmen (2004) Sleepless in academia. *Gender and Education* 16(1): 3-24.
- Ahmed, Sara (2014) Not in the mood. *New Formations* 82: 13-28.
- Alvanoudi, Angeliki (2009) Teaching gender in the neoliberal university. Gronold, Daniela, Hipfl, Brigitte och Pedersen, Linda Lund (red) *Teaching with the third wave*. Utrecht: Athena.
- Amâncio, Lúgia (2005) Reflections on science as a gendered endeavour: Changes and continuities. *Social Science Information* 44(1): 65-83.
- Ball, Stephen J. (2003) The teacher's soul and the terrors of performativity. *Journal of Educational Policy* 18(2): 215-228.
- Berg, Maggie och Seeber, Barbara (2016) *Slow professor: Challenging the culture of speed in the academy*. Toronto: University of Toronto Press.
- Blackmore, Jill och Sachs, Judyth (2003) Managing equity work in the performative university. *Australian Feminist Studies* 18(41): 141-162.
- Burrows, Roger (2012) Living with the h-index? Metric assemblages in the contemporary academy. *The Sociological Review* 60(2): 355-372.
- Butterwick, Shauna och Dawson, Jane (2005) Undone business: Examining the production of academic labour. *Women's Studies International Forum* 28(1): 51-65.
- Code, Lorraine (1995) *Rhetorical spaces: Essays on gendered locations*. New York: Routledge.
- Code, Lorraine (2006) Women knowing/knowing women: Critical-creative interventions in the politics of knowledge. Davis, Kathy, Evans, Mary och Lorber, Judith (red) *Handbook of gender and women's studies*. London: Sage.

- Cvetkovich, Ann (2012) *Depression: A public feeling*. Durham: Duke University Press.
- Davies, Bronwyn och Petersen, Eva Bendix (2005) Neo-liberal discourse in the academy: The forestalling of (collective) resistance. *LATISS: Learning and Teaching in the Social Sciences* 2(2): 77-98.
- Davis, Kathy (2011) "I'm just a girl who can't say no": Some reflections on responsibility and resistance. *European Journal of Women's Studies* 18(2): 115-117.
- Deem, Rosemary (2016) Recent research evaluations in the UK and Portugal: Methodologies, processes, controversies and consequences. Sarrico, Cláudia, Teixeira, Pedro, Magalhães, António, Veiga, Amélia, Rosa, Maria João och Carvalho, Teresa (red) *Global challenges, national initiatives, and institutional responses: The transformation of higher education*. Dordrecht: Springer.
- Evans, Mary (2004) *Killing thinking: The death of the universities*. London: Continuum.
- Fahlgren, Siv, Giritli-Nygren, Katarina och Landén, Angelika Sjöstedt (2016) Resisting "overing": Teaching and researching gender studies in Sweden. *Women's Studies International Forum* 54: 119-128.
- Felski, Rita och Fraiman, Susan (2012) In the mood: Introduction. *New Literary History* 43(3): v-xii.
- Fernandes, Emília (2008) Elas por elas: Corpos ruidosos, corpos silenciados em contexto organizacional. *Diacrítica* 22(3): 87-102.
- Foucault, Michel (1980) The confession of the flesh. Gordon, Colin (red) *Power-knowledge: Selected interviews and other writings, 1972-1977*. Brighton: Harvester Press.
- Foucault, Michel (2003 [1976]) *Society must be defended: Lectures at the Collège de France, 1975-76*. New York: Picador.
- Foucault, Michel (2006 [1969]) *The archaeology of knowledge*. Oxon: Routledge.
- Gieryn, Thomas (1999) *Cultural boundaries of science: Credibility on the line*. Chicago: University of Chicago Press.
- Gilbert, G. Nigel och Mulkay, Michael (1984) *Opening Pandora's box: A sociological analysis of scientists' discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gill, Rosalind (2010) Breaking the silence: The hidden injuries of the neoliberal university. Ryan-Flood, Róisín och Gill, Rosalind (red) *Secrecy and silence in the research process: Feminist reflections*. Abingdon: Routledge.
- Gill, Rosalind och Donaghue, Ngaire (2016) Resilience, apps and reluctant individualism: Technologies of self in the neoliberal academy. *Women's Studies International Forum* 54: 91-99.
- Hey, Valerie (2001) The construction of academic time: Sub-contracting academic labour in research. *Journal of Educational Policy* 16(1): 67-84.
- Hey, Valerie (2004) Perverse pleasures: Identity work and the paradoxes of greedy institutions. *Journal of International Women's Studies* 5(3): 33-43.
- Highmore, Ben och Taylor, Jenny Bourne (2014) Introducing mood work. *New Formations* 82: 5-12.
- hooks, bell (1994) *Teaching to transgress: Education as the practice of freedom*. New York: Routledge.
- Kašić, Biljana (2016) *Unsettling women's studies, settling neoliberal threats in the academia*. Paper presenterat vid Atgender Spring Conference: "Feminist Spaces of Teaching and Learning: Queering Movements, Translations and Dynamics", Utrecht.

Knorr-Cetina, Karin (1995) Laboratory studies: The cultural approach to the study of science. Jasanoff, Sheila, Markle, Gerald E., Petersen, James C. och Pinch, Trevor (red) *Handbook of science and technology studies*. London: Sage.

Leathwood, Carole och Read, Barbara (2013) Research policy and academic performativity: Compliance, contestation and complicity. *Studies in Higher Education* 38(8): 1162-1174.

Liinason, Mia och Grenz, Sabine (2016) Women's/gender studies and contemporary changes in academic cultures: European perspectives. *Women's Studies International Forum* 54: 79-83.

Lund, Rebecca (2012) Publishing to become an “ideal academic”: An institutional ethnography and a feminist critique. *Scandinavian Journal of Management* 28(3): 218-228.

Lynch, Kathleen (2010) Carelessness: A hidden doxa of higher education. *Arts and Humanities in Higher Education* 9(1): 54-67.

Morley, Louise (2003) *Quality and power in higher education*. Buckingham: Open University Press.

Mountz, Alison, Bonds, Anne, Mansfield, Becky, Loyd, Jenna, Hyndman, Jennifer, Walton-Roberts, Margaret, Basu, Ranu, Whitson, Risa, Hawkins, Roberta, Hamilton, Trina och Curran, Winifred (2015) For slow scholarship: A feminist politics of resistance through collective action in the neoliberal university. *ACME* 14(4): 1235-1259.

Pereira, Maria do Mar (2012) Uncomfortable classrooms: Rethinking the role of discomfort in feminist teaching. *European Journal of Women's Studies* 19(1): 128-135.

Pereira, Maria do Mar (2013) On being invisible and dangerous: The challenges of conducting ethnographies in/of academia. Strid, Sofia och Husu, Liisa (red) *Gender paradoxes in changing academic and scientific organisation(s)*. GEXcel Work in Progress Report, volym XVII. Örebro: Örebro universitet.

Pereira, Maria do Mar (2015) Higher education cutbacks and the reshaping of epistemic hierarchies: An ethnographic study of the case of feminist scholarship. *Sociology* 49(2): 287-304.

Pereira, Maria do Mar (2016) Struggling within and beyond the performative university: Articulating activism and work in an “academia without walls”. *Women's Studies International Forum* 54: 100-110.

Pereira, Maria do Mar (2017) *Power, knowledge and feminist scholarship: An ethnography of academia*. London: Routledge.

Pereira, Maria do Mar (i tryck) The institutionalisation of gender studies and the new academic governance: Longstanding patterns and emerging paradoxes. Kahlert, Heike (red) *Gender studies and the new academic governance. Global challenges, glocal dynamics, and local impacts*. Wiesbaden: Springer VS.

Ross, Annie (2015) Hitting refresh in the modern world: How to break the cycle of busyness. *Huffington Post* 20 november 2015.

Sifaki, Aggeliki (2016) Which side are we on? Feminist studies in the time of neoliberalism or neoliberal feminist studies? *Women's Studies International Forum* 54: 111-118.

Skeggs, Beverley (2008) The dirty history of feminism and sociology: Or the war of conceptual attrition. *The Sociological Review* 56(4): 670-690.

Stöckelová, Tereza (2012) Immutable mobiles derailed: STS, geopolitics, and research assessment. *Science, Technology, & Human Values* 37(2): 286-311.

Vihlman, Maria (2009) Tieteiden välissä, sukupuolitutkimuksen kartalla Elämys & analyysi. Tampere: NaMi & University of Tampere.

Wånggren, Lena, Murray, Órla och Crowley, Muireann (2017) *Feminist work in academia and beyond*. Thwaites, Rachel och Pressland, Amy (red) *Being an early career feminist academic: Global perspectives, experiences and challenges*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Weeks, Kathi (2011) *The problem with work: Feminism, marxism, antiwork politics, and postwork imaginaries*. Durham: Duke University Press.

Nyckelord

Akademi, genusforskning, nyliberalism, produktivitet, arbete, etnografi

Maria do Mar Pereira

University of Warwick

Department of Sociology

Social Sciences Building

Coventry CV4 7AL

E-post: M.D.M.Pereira@warwick.ac.uk